3 / A więc wojna !!!

„Nie zrozumcie mnie źle, 1. pułk KOP spełni rolę Leonidasa, ale myślcie o swoim skrzydle i tyłach”
płk Janusz Gaładyk, dowódca 1 Brygady Górskiej w trakcie walk pod Jordanowem

Pierwsze trzy dni kampanii wrześniowej są nazywane bitwą graniczną. Zgodnie ze wstępnymi założeniami Planu Zachód, polskie jednostki miały wstrzymać i spowolnić natarcie nieprzyjaciela i stopniowo wycofywać się na zasadniczą linię obrony wzdłuż wielkich, polskich rzek: Bugu, Wisły i Sanu. Niestety niemieckie dywizje przemieszczały się dużo szybciej, omijając umocnione polskie pozycje i okrążając broniące je oddziały. Bohaterska i twarda postawa polskich żołnierzy ulegała przed niemiecką przewagą liczebną, siłą ognia i precyzyjnymi działaniami lotniczymi.

POLSKIE LOTNICTWO

Już od pierwszych godzin wojny nad Polską pojawiły się niemieckie bombowce i osłaniające je myśliwce. Do walki z nimi wzbiły się samoloty z eskadr, które rozproszono po wszystkich polskich armiach - po ok. 10 maszyn rozpoznawczych i ok. 10-20 myśliwców. Najsilniejsze jednostki pozostawiono jako Odwód Naczelnego Dowództwa. Były to Brygada Pościgowa (54 samoloty) wykorzystywana do obrony Warszawy i Brygada Bombowa (87 samolotów) do wsparcia kluczowych miejsc linii obronnych.

LINIE OBRONY

PIERWSZE STRZAŁY

Padły jeszcze przed… 1 września.
26 sierpnia doszło do próby zajęcia tunelu kolejowego pod Przełęczą Jabłonkowską
28 sierpnia zamach bombowy na dworzec w Tarnowie
31 sierpnia seria prowokacji (w tym w Gliwicach)

TCZEW 1 września
Za pierwsze starcie bojowe można uznać walki o mosty na Wiśle w Tczewie, zakończone wysadzeniem mostów.

WIELUŃ 1 września
Bombardowanie Wielunia.
Historycy nie są pewni, czy nalot miał miejsce o 4:40 czy 5:40.

WESTERPLATTE 1-7 września
Wojskowa Składnica Tranzytowa była polskim skrawkiem terenu w obrębie Wolnego Miasta Gdańsk. Potajemnie przygotowano ją do obrony: zwiększono liczbę żołnierzy, pod pretekstem remontu wybudowano schrony bojowe w piwnicach budynków, oraz dostarczono armatę kal. 75 mm, 2 armaty ppanc kal. 37 mm, 4 moździerze kal. 81 mm i 40 rkm-ów i ckm-ów.

4 280mm
6 150mm

88 DOZWOLONYCH TRAKTATAMI

40 2 1 4

230 POD POKŁADEM

112 WZMOCNIENIE GARNIZONU

Po drugiej stronie atakował szkolny pancernik Schleswig–Holstein, który przypłynął do Gdańska pod pozorem kurtuazyjnej wizyty. (przewiózł w ukryciu pod pokładem Kompanię Szturmową Kriegsmarine ok. 230 żołnierzy), Mógł strzelać 4 działami 280 mm i 6 działami 150 mm (łączna waga salwy 1215 kg przy polskiej odpowiedzi 35 kg).

1500 65 35

Ponadto Westerplatte otaczało 1500 żołnierzy wyposażonych w 65 armat i 35 rkm-ów i ckm-ów.

BITWA GRANICZNA

1 Starcie pod Mokrą 1-2 września *Popis skuteczności polskiej brygady kawalerii.*

Kawaleria w Polsce pełniła rolę wojsk szybkich, kosztem siły ognia oraz liczebności (do walki stawało od 50% do 85% kawalerzystów, resztę stanowili koniowodni). Pod Mokrą Wołyńską Brygadę Kawalerii atakowała niemiecka 4 Dywizja Pancerna. W starciu z polską kawalerią niemiecka dywizja pancerna straciła ok. 100 pojazdów – w tym ponad 60 czołgów. Wiele z nich udało się Niemcom wkrótce naprawić. Finalnie jednak polska kawaleria musiała się wycofać.

2 Węgierska Górka 2-3 września *Westerplatte południa.*

Półtora dnia bronili się żołnierze 1. Brygady Górskiej, wykorzystując nieukończone schrony bojowe. 1200 żołnierzy polskich przeciwko 17 000 żołnierzom niemieckim z 7 Dywizji Piechoty wyposażonych m.in. w artylerię 150mm.

3 Mława 1-3 września *Najkrótsza droga na Warszawę.*

55 schronów bojowych budowanych od lipca obsadzone przez 20 Dywizję Piechoty powstrzymuje 4 dywizje niemieckie. Niemcy nie przełamali fortyfikacji, Polacy musieli się wycofać pod groźbą okrążenia. Polacy stracili 1200 zabitych i rannych a Niemcy 1800 zabitych i 4 000 rannych oraz 72 pojazdy pancerne.

4 Bory Tucholskie 1-5 września *Prawdziwa szarża.*

Armia Pomorze broniła tzw. korytarza pomorskiego, który pełnił rolę łącznika z Gdańskiem. Zamęt organizacyjny i mniejsza szybkość poruszania doprowadził do powstania luk w obronie, w które wlało się 300 niemieckich czołgów. Znaczna część polskich sił została okrążona. Odwrót polskich sił umożliwiła ofiarna szarża 2 szwadronów 18 Pułku Ułanów Pomorskich, w czasie której zginęło lub zostało rannych 40% kawalerzystów.

5 Bitwa pod Częstochową 1-2 września *Zapomniana reduta.*

Na linii umocnień polska 7 Dywizja Piechoty powstrzymywała atak 2 dywizji pancernych i 4 dywizji piechoty. Zanim Polacy wycofali się, zdołali uszkodzić ponad 60 pojazdów pancernych wroga.

6 Bitwa pod Jordanowem 1-3 września *Polskie czołgi manewrują po górach.*

W trakcie walk w Beskidach polska 10 Brygada Kawalerii, 1 B Górska i pociąg pancerny nr 51 uratowały Armię Kraków przed okrążeniem. Mając tylko 16 czołgów, 26 tankietek, 16 dział polowych i przeciwpancernych oraz pociąg pancerny powstrzymywały ok. 500 niemieckich czołgów i pojazdów opancerzonych. Brygadą doskonale manewrował płk. Stanisław Maczek a żołnierze skutecznie wykorzystywali swoją broń. Załoga jednej z armat ppanc. - Franiczek Dziuba i Wincenty Dziechciarz – zniszczyła aż 7 nieprzyjacielskich czołgów.

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ
Oddział w Krakowie

OPRACOWANIE I GRAFIKA: ŁUKASZ WRONA, PAWEŁ KUROWSKI, MAREK PIWOŃSKI
KOORDYNATOR: MICHAŁ MASŁOWSKI
KONSULTACJE: DR TEODOR GĄSIOROWSKI, DR DAWID GOLIK, KRZYSZTOF PIĘCIAK

BIBLIOGRAFIA

- Apoloniusz Zawilski, *Bitwy polskiego Września, Kraków* 2009
- Jerzy Cyrk, *Polskie lotnictwo myśliwskie w boju wrześniowym*, Gdańsk 2000
- Leszek Moczulski, *Wojna polska 1939*, Warszawa 2009
- Paweł Wieczorkiewicz, *Kampanie 1939 roku*, Warszawa 2001
- Piotr Derdej, *Westerplatte - Oksywie - Hel 1939*, Warszawa 2008
- Paweł Rozdestwieński, *Czołg 7TR*, Warszawa 2012
- Wojciech Zalewski, Andrzej Aksamitowski, *Mława 1939*, Warszawa 1996